

**OKUL ÖNCESİ ÇOCUK GELİŞİMİNDE YARATICI DRAMANIN
KATKILARI**
**CONTRIBUTIONS OF CREATIVE DRAMA IN PRESCHOOL
CHILD DEVELOPMENT**

Emre Burak GÜNGÖR¹
Azman ATEŞ²

Özet

Toplumların sosyal yaşam düzeylerinin artması için huzurlu, kendine güvenen, sorumluluk sahibi bireylere sahip olmaları önemlidir. Bu amaca ulaşabilmek için de geleceğimizin teminatı olan çocukların öğrenme sürecine daha aktif olarak katılımlarını sağlamak gerekmektedir. Öğrenme sürecinde çocukları daha etkin hale getirmek için alternatif farklı öğrenme yaklaşımlarına ihtiyaç vardır. Bu yaklaşımlardan birisi de öğrenciyi eğitimin birebir merkezine alan drama yöntemidir. Drama bilişsel, duyuşsal ve psikomotor tüm gelişim alanları destekleyen, öğrenme sürecini eğlenceli hâle getiren bir yaklaşımdır. Çocukların sağlıklı bir birey olma yolunda temel bilgi ve becerilerini kazandığı yaşamın ilk yılları çocuk gelişimi açısından büyük öneme sahiptir. Araştırma, tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Bu çalışmada ilgili alan yazın taranarak çocuk gelişiminde dramanın katkıları ele alınmıştır. Dramanın; çocukların bilişsel, psikomotor, sosyal, duygusal ve dil gelişimlerine katkısı incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcı drama, okul öncesi eğitim, çocuk gelişimi

¹ Doktora Öğrencisi, Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Bilgiler Eğitimi ADB, emreburak61@gmail.com

² Prof. Dr., Atatürk Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Kalp ve Damar Cerrahisi ABD, azmanates@hotmail.com

Abstract

It is important for societies to have peaceful, self-confident and responsible individuals to increase their social life levels. In order to achieve this goal, it is necessary to ensure that the children who are the guarantor of our future participate more actively in the learning process. Alternative learning approaches are needed to make children more effective in the learning process. One of these approaches is the drama method. Drama is a cognitive, affective and psycho-motorized approach that supports all areas of development, making the learning process fun. In this study, the role of drama is examined in child development. The first years of life in which children acquire basic knowledge and skills towards becoming a healthy individual are of great importance in terms of child development. The research is a descriptive study. In this study, the contribution of drama in children's development has been discussed. The contribution of drama has been discussed effects on children cognitive, psychomotor, social, emotional and language developments

Key Words: Creative drama, preschool education, child development

GİRİŞ

Çağımızda hem teknolojik hem kültürel hem de eğitim açısından büyük gelişmeler yaşanmaktadır. Bu gelişim sürecinde değişimi yakalayan toplumlar katlanarak güçlenmekte, değişime ayak uyduramayanlar ise çağın gerisinde kalmaktadırlar. Toplumsal gelişimi ve dönüşümü gerçekleştirecek nesillerin yetiştirilmesinde çocuk gelişimi çalışmalarının önemi her geçen gün artmaktadır. Gelişmiş toplumların ileriye dönük birçok projesi çocukların fiziksel, bilişsel, psikososyal ve dil gelişimleri üzerine odaklanmaktadır. Çünkü bireylerin ve toplumların yaşam kalitesi açısından çocukluk yıllarının belirleyici bir role sahip olduğu kabul edilmektedir (Hablemitoğlu, 2003, s.17).

Bireyin dünyaya gelmesi ile başlayan ve ölümüne kadar devam eden gelişim süreci; en hızlı dönemi bebeklik, en yavaş dönemi yaşlılık olacak şekilde, azalan bir ivme ile seyretmektedir (Aslan, 2017, s.7). Türk Dil Kurumu'na göre "gelişim"; insanın fiziksel yapısı, bedensel güç ve ruhsal açıdan kendini geliştirmesi ve olgunlaştırmasıdır (TDK, 2019). Gelişim, süreklilik arz eden bir olgu olarak biyolojik ve çevresel faktörlere bağlıdır. İnsan davranışlarında ve düşüncelerinde zaman içinde meydana gelen değişimlerdir (San Bayhan ve Artan, 2009, s.9).

Gelişim; farklı alanlarda, farklı dönemlerde ve farklı hızlarda, kalıtsal ve çevresel faktörlerin de etkisiyle devamlılık gösteren bir bütünü ifade eder

(Mercan, 2018, s.27). Bireylerin gelişim ve büyüme süreçleri, sahip oldukları genetik özellikler ve çevresel faktörler nedeniyle farklı gelişim teorileri ile açıklanır. Gelişim teorileri, anne karnında başlayarak ölüme kadar olan süreçte insanlarda meydana gelen bilişsel, fiziksel, psikomotor, dil ve sosyal duygusal gelişimlerine odaklanır.

Bilişsel gelişim; doğumdan itibaren etrafımızla etkileşimimizi sağlayan ve yaşadığımız dünyayı anlamamıza yarayan bilginin edinilmesine, kullanılmasına, kaydedilmesine, kaydedilen bilginin ise yorumlanarak tekrar şekillenmesine ve ortaya çıkan sonucun değerlendirmesi yardımcı olan zihinsel aşamaların tamamını kapsayan gelişim alanıdır (Yavuzer, 2012, s.39). Düşünme, öğrenme, hatırlama, yargıda bulunma, problem çözme ve iletişimle ilgili bilişsel süreçlerdeki bütün değişimleri kapsar (Bilgin, İnanç ve Atıcı, 2007, s.13).

Fiziksel gelişim; insanın fiziksel açıdan büyümesi, psikomotor becerilerin gelişimi, bedensel gelişim ve duyu sistemlerindeki farklılaşmalar, sağlık, beslenme alışkanlığı, cinsel gelişim, uyku gibi bedensel gelişimle alakalı aşamaları kapsar (Aslan, 2017, s.8). Çocukların psikomotor gelişimleri; doğum öncesinden başlar, bebeklikte refleksler hâlinde gözlenir ve çocukluk süresince koordineli hareket becerilerine doğru gelişir. Çocuklarda psikomotor gelişim, baştan ayağa doğru ve içten dışa doğru gerçekleşirken, öncelikle büyük kaslar ve kaba motor becerileri gelişir, daha sonra ise ince motor becerileri gelişir (Mercan, 2018, s.26).

Sosyal gelişim; çocuğun duygularını kontrol edebilmesi, kendini ifade edebilmesi ve hem kendisiyle hem de çevresiyle uyum içinde olabilmesidir (Saarni, 2001, s.126). İnsanlar sosyal gelişimlerini sosyalleşme aracılığıyla sağlarlar. Sosyalleşme sayesinde doğduğu zaman sadece biyolojik bir varlık olan birey (individual), zamanla şahıs (person) hâline gelir (Bayraktutan, 2005, s.5). Bireyler sosyalleşerek, toplumların davranış normlarını ve düşünme biçimlerini öğrenirler. Bu bağlamda sosyal gelişim, bireyin içinde yaşadığı topluma uyum sağlamasını ve toplumsal kültürle bütünleşmesini mümkün kılan mekanizmadır (Ozankaya, 1991, s.101).

Dil gelişimi; düşünme, hafıza, yargıya varma, problem çözebilme ve planlama yapabilme vb. aşamaları içine alarak bilişsel gelişim dönemi içerisinde gerçekleşmektedir (Kol, 2011, s.10). Çocuk dil gelişimini tanımlarken, kelimelerin, seslerin, imgelerin kazanılması, kaydedilmesiyle birlikte gerektiğinde dilin nizamı içerisinde güzel bir şekilde uygulanması ilgili bir süreç olduğu ifade edilebilir. Doğumla birlikte başlayan ve hayat boyu devam eden dil gelişimi sürecinde çocuk, yetişkinleri taklit ederek dili öğrenmeye başlar. Çocuk öğrenme süreçleri boyunca ise dili kullanma becerilerini geliştirir (Mercan, 2018, s.26).

Öğrencilerin kendine güvenen, üretken, problemlerini kendi başına çözebilen, eleştiri yapabilen, bağımsız düşünen ve düşündüklerini kolaylıkla dile getirebilen sosyal kişilikte olabilmeleri için farklı öğrenme yaklaşımların odaklanılmaktadır ki bunlardan bir tanesi de dramadır (Gürdal ve Sağırılı, 2002, s.215).

Yunanca bir kelime olan dran kelimesinden türetilmiş olan drama kavramı; yapmak, çekmek, etmek fiillerinin karşılığı olarak kullanılmaktadır. Türkçe Sözlüğe göre drama; “sahnede sergilenmek için yazılmış olan oyun ve tiyatro metnini ya da hüznü olayların yer yer güldüren yönleriyle birlikte sunulduğu bir tür sahne oyunu.” olarak tanımlanır. Drama; insanlara dair duygu, düşünce veya bir sorunun, uzman kişilerin tiyatro tekniklerini kullanarak oyunsu süreçlerle ve grup çalışması şeklinde yeniden oynanması ve canlandırmasıdır (Okvuran, 2002, s.118). Yaratıcı drama, yaparak-yaşayarak öğrenmeye dayalı olduğundan ezberci eğitim yaklaşımına alternatif bir öneri sunmuştur (Tekerek, 2006, s.66).

Yaratıcı drama; kişinin hayal dünyasını, bağımsız düşünebilmesini, iş birliği yapabilmesini geliştiren, sosyal ve psikolojik duyarlılık oluşturan, temel dil yetilerini (konuşma, dinleme, okuma, yazma) kazandıran ve geliştiren etkinliklerdir (Güngör, 1985, s.126). Yaratıcı drama çocuğun oyunun içinde bizzat yer alması, doğaçlama bir rol sergiliyor olması ve izleyici konumunda yer almasından dolayı günümüz çağdaş eğitim sisteminin doğasına uygun bir eğitim yöntemidir. Bundan dolayı da drama ülkemizde gün geçtikçe daha da fazla yaygınlaşan ve çalışmalar yapılan bir kavram haline gelmiştir.

Çocuklar drama etkinliklerinde tiyatro oyunlarındaki gibi bir metne bağlı kalarak canlandırma yapmazlar. Drama liderinin önceden planladığı drama etkinliklerinde çocuklar doğaçlama bir şekilde etkinliğin içinde yer alırlar. Bu sayede çocukların hikâye oluşturma, doğaçlama, sorun çözme ve düşünme gibi yetenekleri gelişir. Çocuklar drama etkinliklerinde hayal dünyalarını, bürünmüş oldukları karakter ile yansıtmaya fırsatı bulurlar. Bu canlandırmalar sırasında kurmuş oldukları diyaloglar sayesinde sosyalleşme yönleri ve dili etkili kullanma becerileri de gelişim sağlar. Ayrıca bu etkinlikler sırasında günlük yaşamda karşılan sorunlar çocuklara sunulur ve problem çözme ve olaylara farklı açılarından da bakabilme yetenekleri kazandırılmaya çalışılır.

1. ÇOCUK GELİŞİMİNDE DRAMA YÖNTEMİ

Eğitici drama ilk olarak İngiltere’de geliştirilen ve çocukların eğitim süreçlerinin her kademesinde kullanılabilen bir öğretim yöntemidir. Eğitici drama, günümüzde çağdaş insanı yetiştirme yolunda etkili, kalıcı, verimli öğrenme gerçekleştirebilmek; öğrencinin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor olarak kendini gerçekleştirmesini sağlayacak bir öğrenme yaklaşımı olarak eğitim sistemimizde kendine yer bulma çabasıdadır (Akar, 2000, s.21).

“Pedagojik drama” olarak da adlandırılan eğitici drama; çocukların kendilerini ifade edebilmelerine, empati kurarak çok yönlü düşünmelerine, demokratik olgunluk ve birlikte yaşama kültürü kazanmalarına, olaylara ve olgulara farklı açılardan bakmalarına, eleştiriye açık olmalarına katkı sağlayan bir süreçtir (Dündar, 2018, s.3). Drama bu tanımlarıyla, eğitimin her basamağında, her yaştan insana uygulanabilir ve çağdaş eğitim sistemiyle bütünleşen, öğretmen ve öğrencilere farklı bakış açıları kazandıran bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Dramanın her yaşta uygulanabilir olması etki alanının genişlemesine neden olmuştur (Demir, 2018, s.37).

Pedagoji alanındaki gelişmelere paralel olarak planlayıcı, eğitici, danışman ve yönetici konumunda olan öğretmenin süreç içerisindeki rolü de değişim göstermeye başlamıştır. Öğretmen yalnızca bilgiyi alan ve edinmiş olduğu bilgileri öğrencilerine ileten bir kaynak olmak yerine, öğrencilerini bilgiye ulaşmaları için yönlendiren bir konuma geçmiştir (Şahin ve Yıldırım, 1999, s.7). Öğretmenler, öğrenme ve öğretme sürecinde rehber, yol gösterici ve motive edici rol üstlenirken; öğrenciler araştıran, sorgulayan ve keşfeden bireyler olarak rol almaktadırlar.

Dramada güven, uyum ve beraber hareket etme oldukça önemlidir. Bu sayede çocuk çevresine güven duymanın yanında paylaşım yoluyla bir işi yapma ve tamamlama becerisi de kazanmaktadır (Bayhan, 2002, s.214). Sınıf içi drama çalışmalarında çocuklar, pasif bir şekilde olayı seyrediyor gibi görünmelerine rağmen aslında ortaya konan durumu algılama imkânı bulurlar ve bu sayede onlar için çok değerli olan yaşantılar edinirler. Eğitimde sistemli ve devamlı drama uygulamaları yapmak, öğrencilere değerlendirme, yaratma, keşfetme, çözümlemeye dönük sorular sorabilme becerileri kazanma fırsatı sunar. Öğrencileri bu şekilde tecrübe ve cesaretleri geliştir (Gönen ve Dalkılıç, 2002, s.48).

Öğrencilerin kendine güvenen, üretken, problemlerini kendi başına çözebilen, eleştiri yapabilen, bağımsız düşünen ve düşündüklerini kolaylıkla dile getirebilen sosyal kişilikte olabilmeleri için farklı öğrenme yaklaşımların odaklanılmaktadır ki bunlardan bir tanesi de dramadır (Gürdal

ve Sağırılı, 2002, s.215). Drama, yaparak-yaşayarak öğrenmeye dayalı olduğundan ezberci eğitim yaklaşımına alternatif bir öneri sunmuştur (Tekerek, 2006, s.66).

Oyun ve drama çocuğun doğasında mevcuttur. Drama; çocukları eğlendirmeyi, eğlenirken sorgulamayı ve düşündürmeyi amaç edinmektedir. Dramayla çocuk yaşadığı dünyayı araştırır, keşfeder. Bunu yaparken duyguları, düşünceleri, beş duyusu ve benliği ile olaya katılır (Gönen ve Dalkılıç, 2002, s.48). Drama yönteminin özü kurguya dayanır. Katılımcılar, sürekli durumların içine girerler ve öyleymiş gibi davranmak dramatik kurgunun temel ögesidir. Drama sürecinde kesin doğrular ya da yanlışlıklar yoktur. Öğretici olan drama sürecinin kendisidir. Dramada gerçek durumlar yer alır. Bu süreçte öğrenci gelişir, kendisini daha iyi ifade etmeyi ve problemler karşısında çok yönlü düşünmeyi ve yaratıcılığı öğrenir (Adıgüzel, 2006, s21).

Çocuklar hayal etmek ister ve hayal ettikleri dünyayı bir nebze de olsa yaşamak isterler. Drama aslında çocuklara tam da bu fırsatı vermesi yönüyle önemlidir. Çocuk gerçek dünyada karşılaşılabileceği sorunlar etkinlik sırasında önüne geldiğinde farklı çözüm yolları bulmak için hem hayal dünyasını kullanacak hem de etkinlik sırasında içinde yer aldığı grupla etkileşime geçecektir. Bu da çocuğun bilişsel ve dil gelişimine katkı sağladığı gibi iş birliği yapma, saygı, hoşgörü vb. davranışlarına da olumlu yönde etki etmektedir. Çocuk bu etkinlikler sırasında hem kendimi rolünü oynamış olur hem de sosyal ve sorumlu bir birey olma yolunda ilk adımlarını atmış olur.

2.DRAMANIN ÇOCUK GELİŞİMİNE KATKISI

Eğitimde drama etkinliklerine yer vermek, çocukların öğrenme sürecine aktif olarak katılmalarına olanak sağlamaktadır. Drama; çocukların karşılaşılan problemler, durumlar karşısında neler yapması gerektiğini bizzat yaşayarak çözmeleri sayesinde bilişsel, duyuşsal ve psikomotor davranış hedeflerini aynı anda işe koşmaktadır. Etkili bir öğretim yöntemi olan drama sayesinde çocukların farklı özellik ve yeteneklerine aynı anda hitap edilebilmektedir (Bozdoğan, 2003, s.27). Türkmen (2018, s.2) ise dramayı yaparak, yaşayarak öğrenmeyi içeren, çocukların tüm gelişim alanları destekleyen, farklı alanlarda belirlenen amaçları gerçekleştirmeye olanak sağlayan, öğrenme sürecini eğlenceli hâle getiren etkinlikler olarak açıklamaktadır. Dramanın çocukların gelişimine katkıları aşağıda detaylı olarak verilmiştir.

2.1. Dramanın Çocukların Bilişsel Gelişimine Katkısı

Eğitimde, konuların drama yöntemiyle verilmesi çocukların bilişsel gelişmelerinde belirgin bir artış sağlar. Bilişsel gelişim; doğduğumuz andan itibaren çevremizdeki sosyal hayatla etkileşimimizi sağlayan, gerekli bilgilerin öğrenilmesi, belleğimize alınması, yorumlanıp tekrardan düzenlenmesini sağlayan ve tüm bu zihinsel aşamaları kapsayan bir gelişimsel alandır (MEB, 2018, s.9).

Drama, katılımcının sanatsal duyarlılığını, dünya ile ilgili bilinç düzeyini artıran, kendisini ve çevresini daha iyi anlamasını sağlayan ve her çocuğun hayal gücünü geliştiren bir öğrenme alanıdır (Ömeroğlu, 2003, s.24).

Dramada çocukların canlandırdıkları roller, bilişsel evrelerinde derinlikler kazanmalarını sağlar. Grup arkadaşlarının yardımıyla konuya ilişkin nesneler, olaylar ve olgular hakkında doğru ve olumlu değerlendirmeler edinebilirler. Drama etkinlikleri çocukların günlük yaşamda karşılarına çıkan olaylar arasında neden sonuç ilişkisi kurmalarına, karşılaştıkları problemlere kendilerinin çözüm önerileri üretebilmelerine yardımcı olur. Çocuğun merak duymasını sağlayarak soru sormasını ve sorularına cevap bulmak için çaba sarf etmesine aracılık eder (Türkmen, 2018, s.15).

Drama ile çocuklar zihinlerinde imgeler ve şemalar oluştururlar. Zihinlerinde ortaya çıkardıkları her şema sonrası zihinlerinde daha fazla şema ortaya çıkmaya başlar. Bu şekilde, düşünme ve yaratıcılık duyguları gelişir (Önder, 2010 s.36). Eski bilişsel örüntülerin tekrardan şekillendirilmek suretiyle bazen bir düşünceyi, bazen de soyut bir kavramı yeniden yapılandırmayı sağlar (San, 1996 s.149). Deneme-yanılma yoluyla olgu ve olayları anlamlandırmalarına fırsat vererek zihinsel gelişmelerini destekler.

Drama etkinlikleri ile aktif bir şekilde eğitim sürecinin içinde yer alan çocuklar karşılaştıkları olaylara farklı bakış açılarından bakmayı öğrenirler. Bu etkinlikler sayesinde çocuklar bir yandan eğlenirken bir yandan da farkında olmadan çok fazla zihin egzersizleri yaparak beyinlerini güçlendirmiş olurlar. Çocuklar yaratıcılık, eleştirel düşünme, hızlı karar alabilme ve uygulama gibi bilişsel düzeydeki yeteneklerini geliştirme imkânı bulurlar.

2.2. Dramanın Çocukların Psikomotor Gelişimine Katkısı

Çocukların okullarda kazandığı en önemli yetilerden birisi de psikomotor becerilerdir. Psikomotor yetenekler dikkat, denge, kuvvet, koordinasyon ve esneklik ile ilgili becerilerdir. Dramanın içerisinde yer alan birçok hareket çocukların psikomotor gelişimi desteklemektedir. Çocuğun drama çalışmalarına aktif katılımı beden hareketleri ile sağlanmaktadır. Beden hareketleri sayesinde rol oynamak ve çeşitli canlandırmalar yapmak mümkündür.

Drama etkinliklerinde gerçekleştirilen oyunlar yoluyla çocukların psikomotor, bilişsel, sosyal ve dil gelişimleri sağlanabilir (Çalışkan ve Karadağ, 2014, s.21). Psikomotor becerilerine yönelik etkinlikler boyunca çocukların kuvvet, vücut farkındalığı, koordinasyon, hızlilik, aktif olma kapasiteleri ve esneklikleri gelişmektedir (Demir, 2018, s.39). Çocuk drama ile vücudunun bölümlerini ve işlevlerini tanır, öğrendikleri kullanıp kullanmamayı tecrübe eder ve bu sayede erken yaşlarda günlük yaşamda kullandığı davranışları doğru biçimde sergiler.

Drama ile çocuklar duygularını, heyecanlarını oyunlara yansıtırlar beden dilini kullanır. Akranlarıyla gerçekleştirdiği her etkinlik, çocuğun kendi vücudunu daha da iyi tanımasını sağlamaktadır. Çocuk bedenini daha uyumlu bir şekilde kullanmayı öğrenirken, bu aynı zamanda çocukta özgüvenin artmasına katkı sağlamaktadır. Sağlıklı toplumsallaşma için psikomotor becerileri gelişmiş ve özgüveni olan çocuklar yetiştirme konusunda drama etkinlikleri önemli katkı sağlamaktadır. Durualp ve Aral'a göre (2018, s. 252) oyun temelli etkinlikler çocukların ince motor ve toplam motor yeteneklerini geliştirmesi ve desteklemesi için imkân sunmaktadır. Bu tür etkinlikler sırasında gerçekleştirilen hareketler çocukların hem küçük kas yeteneklerini geliştirir hem de nesne kontrolü sağlar.

Türkben'in (2018) yapmış olduğu çalışmada öğretmenler drama etkinliklerinin özgüven kazanma, kendini ifade etme, iletişim kurma, beden dilini etkili kullanma, yaratıcı düşünme, empati, bağımsız düşünme gibi konularda çocuğun gelişimine katkı sağladığını belirtmişlerdir.

2.3. Dramanın Çocukların Sosyal Gelişimine Katkısı

Sosyal gelişim; problem çözme, iletişim kurma, özdenetim, yaşıt ilişkileri ve karar verme gibi becerilere hitap ederek çocuğun kendisi ve çevresiyle olumlu ilişkiler kurmasını sağlamaktadır (Demir, 2018, s.42). Drama, çocukların kişisel açıdan kendilerini daha iyi yetiştirmelerine, sosyal becerilerinin gelişmesine ve sağlıklı ilişkiler kurarak toplumsallaşmasına

büyük katkı sağlar. Sınıfta yalnızlık hisseden çocuklar diğer çocuklarla kaynaşır, arkadaşlıklar kurarlar (Üstündağ, 2002, s.24). Bu iletişim süreçleri çocukların empati yeteneğini geliştirir. Çocuğun empati yapabilme, dayanışma ve insanlara karşı hoşgörülü olma gibi duygu ve yetilerini geliştirir.

Drama çocukta; özgüven, kendini tanıma, eleştirel bakış açısı geliştirme, farklı çözüm yolları üretme ve problem çözme gibi niteliklerin kazandırılmasında aktif rol oynamaktadır (Dirim, 2005, s.54). Öğrencilerin, drama çalışmalarının akabinde kişilik gelişimleri ve kendilerine olan güven duyguları hızlanır. Kendilerini ifade etme konusunda, içe kapanık öğrencilerde dahi gelişmeler görülür. Oyun sırasında seyirci olmadığından, çocuk kendisini baskı altında hissetmez ve böylece utanma duygusunu yenmiş olur.

Yaşamış oldukları gerçek hayatı kontrol edemeyen çocuklar, drama ile oluşturmuş oldukları riskten uzak dünyada kendilerini kontrol edebilmektedirler. Kurmuş oldukları bu dünyada gerçek yaşamdaki rollerini oynarlar, dışarıdan bir gözle bakarak aslında herkesin bir rolü olduğunu anlarlar. (Önder, 2010, s.139). Drama, yaşanmış ya da yaşanması muhtemel olayların sergilenmek suretiyle incelenmesini sağlar. Soyut olay ve durumları somutlaştırır, onların kavranmasını kolaylaştırır. Anlaşılması zor olan olayların, öğrenciler tarafından daha rahat ve kolay bir şekilde anlaşılmasını sağlar. Drama etkinlikleri, hoşlanılmayan durum, olay ya da olgularla nasıl baş edileceği konusunda rehberlik eder. Farklı olay ve durumlarla alakalı deneyim kazandırır.

2.4. Dramanın Çocukların Duygusal Zekâlarının Gelişimine Katkısı

Duygusal zekâ ilk olarak kişinin kendisinin ve başkalarının duygularını ve hislerini gözlemleme, aralarında ayırım yapma; düşünce ve eylemlerini yönlendirmede bu bilgiyi kullanma yeteneği olarak ifade edilmiştir (Salovey ve Mayer, 1990, s.189). Duygusal zekâ ile bir insan kendi duygularını ve çevresindekilerin hissettiklerini anlama, sezinleme, yönetme ve yönlendirme yetisidir. Duygusal zekâ zihinsel bir beceridir; kabaca duyguların doğru kullanılmasıdır. (Balandı, 2017, s.2).

Yukarıda verilen açıklamalardan da görüldüğü gibi duygusal zekâ genel anlamda kişinin kendisi ve çevresiyle olan etkileşimini ve iletişimini kapsar. Bu noktadan hareketle çocuklarının duygusal zekâ gelişimi için drama yönteminin önemli olduğu sonucuna varılabilir. Çünkü dramanın aşamaları ve duygusal zekânın temel özellikleri birbiri ile örtüşmektedir. Drama yönteminde kişinin kendiyi, diğerleriyle ve grupla etkileşimi ve

sonucunda grup ürünü oluşturma durumu söz konusudur. Bu durum duygusal zekânın kendini tanıma, öz yönetim, sosyal bilinç ve ilişki yönetimi yetileriyle örtüşmektedir (Tunay ve Beceren, 2004, s. 123). Dramanın özünde var olan duygudaşlık, özgünlük, iletişim ve etkileşim gibi özellikler drama ve duygusal zekâ ilişkisini ortaya koymaktadır (Üstündağ, 1999, s.21).

Çocukların duygusal zekâlarının gelişimi için onların duygularına inebilmek, duygularını anlatmalarına olanak tanımak, birbirlerine karşı var olan duygularını anlamalarını sağlamak önemli etkinliklerdir. Çocukların duygularına yönelik oyunlar oynamak, işbirliği içinde çalışmalarını sağlamak, bir olayı, durumu hikâyeyi duygusal açıdan değerlendirmek okulda yapılabilecek duygusal zekâ ile ilgili etkinliklerdir. (Ömeroğlu ve Ulutaş, 2007, s.55). Drama etkinlikleri bireyin kendi ile iletişimini, bireyin bireyle iletişimini ve bireyin grupla iletişimini desteklemektedir. Dramanın bireye kazandırdığı bu aşamalar da duygusal zekânın bireyin kendisini tanıması, özyönetim, sosyal duyarlılık ve ilişki yönetimi ile örtüşmektedir. Bu yönüyle drama etkinlikleri çocukların duygusal zekâ gelişimine katkı sunmaktadır (Balandı, 2017, s.38).

2.5. Dramanın Öğrenme Niteliğine Katkısı

Eğitim-öğretimin daha etkin ve nitelikli olmasında dramanın etkisi büyüktür. Edilgenlik yerine katılımcı olma, bağımlılık yerine bağımsız olmayı önlemesi öğrencinin eğitim sürecinde daha aktif olmasına yol açar (Kocayörük, 2004, s.32). Drama, eğitimin amaçları arasında yer alan bireyin kendini gerçekleştirme için başkalarıyla birlikte çalışma ve sorumlulukları paylaşma imkânı vermektedir. Birçok kavramı yaşantı ve deneyim yoluyla öğrenir. Soyut kavramları somut yaşantılar sayesinde farkında olmadan öğrenmiş olurlar. Drama ile çocuklar beş duyu organını bir arada kullanır ve bu sayede daha etkili bir öğrenme gerçekleşir. Çocuk drama yolu ile görme, işitme, dokunma, koklama, tatma gibi farklı beyin kanallarını bir arada kullanır ve daha nitelikli öğrenme gerçekleşir (Mahmut, 2009, s.31).

2.6. Dramanın Çocukların Dil Gelişimine Katkısı

Seslerin, imgelerin, sayıların kazanılması, saklanması ve dilin kurallarına göre kullanılmasını içeren bir süreç olan dil gelişimi, insanın doğumu ile başlar ve yaşamı boyunca devam eder. İnsanlar çevresiyle iletişim kurmak, duygu, düşünce ve isteklerini iletmek isterler. Dil ile öğrenme arasında ilişki vardır ve dil öğrenmeyi kolaylaştırır. Öğrenme süreci içinde çocuğun dili gelişmeye başlar. Çocuklar ilk önce çevrelerinden duydukları sesleri taklit ederek dil gelişimi sağlarlar. 2-5 yaş aralığında kendi dillerini öğrenmeye başlayan çocuklar eğer gereken ses uyarımlarını

alamazlarsa dil yeteneklerinin köreldiği görülmüştür. Konuşmanın olmadığı ortamlar çocukların konuşmayı öğrenmekte zorlandıkları hatta öğrenemedikleri görülmüştür (MEB, 2013, s.3).

Drama etkinlikleri çocukların dinleme, algılama, konuşma ve analiz etme yetilerini geliştirir. Bu sayede anadillerini daha güzel öğrenmelerine katkı sağlar, kelime haznelerini geliştirir, etkili konuşmalarını hızlandırır. Hayal ve yorum gücünü geliştiren dil gelişimi, çocuğun duygularını, heyecanlarını, hareket ve ifade becerilerini geliştirmektedir (Sütçü, 2006, s.5). Çocuklar drama etkinliklerine katılarak, dinleme, anlatma, konuşma, farklı düşünme ve kişilerle etkileşime geçerek iletişim kurma becerilerini geliştirmektedir. Bu durum çocukların ses tonlarını ve hızını kontrol ederek bedensel farkındalık sağlamaktadır. Drama uygulamaları, çocukların ana dillerine karşı olumlu tutum geliştirmelerini ve çevreleriyle iyi bir iletişim kurmalarını sağlamaktadır (Ataman, 2014, s.14).

Dil gelişiminde kritik bir öneme sahip olan okul öncesi evrede gerçekleştirilen drama etkinlikleri sayesinde çocuklar akranları ve sosyal çevresiyle sağlıklı bir iletişim kurmaya başlar. Gerçekleştirilen etkinliklerde gruptaki diğer arkadaşlarına kendisini çeşitli sesler ve kelimelerle ifade etmek suretiyle dil gelişiminde ilerleme sağlar. Çocukların kurmuş olduğu cümlelerdeki kelimelerin sayısı zamanla artar ve daha uzun cümleler ile kendilerini ifade etmeye başlarlar. Kendilerini rahatça ifade etme, özgüven, hayal gücü ve yorumlama yetenekleri gelişmiş çocuklar sağlıklı toplumların oluşması için de önemlidir.

3.SONUÇ VE ÖNERİLER

Yaparak yaşayarak öğrenmenin, bilgilerin kalıcı olması açısından etkisi göz önüne alındığı zaman yaratıcı drama etkinliklerinin çocuğun gelişimi konusunda büyük bir öneme sahip olduğu söylenebilir. Okul öncesi eğitimde dramanın etkin bir şekilde kullanılması çocukların yaratıcılık, problem çözme, hayal gücü, kendisini tanıma ve anlama, bağımsız düşünme gibi becerilerinin gelişmesi için çok büyük bir önem arz etmektedir. Ayrıca çocuk gelişiminde kritik bir dönem olan okul öncesinde yaratıcı drama ile çocukların kişilik gelişimi, sosyal ve kültürel gelişim, psikomotor gelişimleri sağlıklı bir şekilde gelişme göstermektedir. Yaratıcı drama, çocuk gelişiminin neredeyse tüm alanlarına etki etmesinden dolayı okul öncesi eğitim programlarında gereken önemin verilmesinin alanla ilgili çalışmalara önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Türkben (2018, s.575) yapmış olduğu çalışmada drama etkinlikleri ile konuşma kusurlarının düzeltilebileceğini ifade etmiştir. Drama yöntemiyle

hazırlanmış olan sosyal beceri eğitim programının konuşma ve çevreyle ilişki kurma becerileri kazandırma noktasında özel öğrenime gereksinimi olan öğrencilere önemli katkılar sağladığı görülmüştür (Önemli vd, s.50).

Yaratıcı dramanın etkin bir şekilde okul öncesi eğitimde kullanılabilmesi için bilinçli eğitimciler büyük öneme sahiptir. Bundan dolayı okul öncesi eğitimcilerine hizmet-içi eğitimler, seminerler verilmelidir ve bu etkinliklere öğretmenlerin verimli bir şekilde katılmaları sağlanmalıdır. Ayrıca okul öncesi öğretmenliği bölümü öğrencilerinin yaratıcı drama derslerini uygulamalı olarak nitelikli bir şekilde almaları, konferanslara katılmaları, çocuk tiyatrosu ve oyunları hakkında kitaplardan etkin bir şekilde faydalanmaları sağlanmalıdır.

Ayrıca drama lideri eğitim programlarının daha fazla şehirde ve daha sık aralıklarla yapılması sağlanmalıdır. Drama lideri drama etkinliklerinin etkili ve amacına uygun şekilde gerçekleşmesi noktası büyük öneme sahiptir. Bu yüzden drama lideri eğitimi sertifika programlarının yaygınlaştırılması bu alana önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu çalışma için yapılan literatür araştırmasında özel öğrenime ihtiyacı olan çocuklarla ilgili yaratıcı drama üzerine çok az çalışmaya ulaşılabilmektedir. Otizmli çocuklar ve diğer özel öğrenime ihtiyacı olan çocuklarla ilgili drama alanında daha fazla çalışma yapmanın, çocuk gelişimi ve sağlıklı toplum için yararlı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Adıgüzel, H. Ö. (2006). Yaratıcı Drama Kavramı, Bileşenleri ve Aşamaları. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1, 17-31.
- Akar, R. (2000). Temel Eğitimin İkinci Aşamasında Drama Yöntemi İle Türkçe Öğretimi: Dorothy Heatcoteun Uzman Rolü Yaklaşımı. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Aslan, B.İ. (2017). Çocuk Gelişimi-Spor İlişkisinin Fiziksel Çevre Ve Mekan Algısı Üzerinden İrdelenmesi: Örnek Bir Hareket Merkezi Modeli. *Yayımlanmamış Doktora Lisans Tezi*, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ataman, M. (2010). Türkçe Derslerinde Kullanılabilecek Yaratıcı Etkinlikler ve Yaratıcı Yazma Örnekleri. *Kök Yayıncılık*: Ankara.
- Balandı Ş. Ş. (2017). Yaratıcı Drama Etkinliklerinin İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Duygusal Zekâ Gelişimine Etkisi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

- Bayhan, P. (2002). Zihinsel Özürlü Çocuklarda Drama. Yaratıcı Drama 1985-1995 Yazıları. Ankara: Naturel Yayıncılık.
- Bayraktutan, F. (2005). Aile İçi İlişkiler Açısından İnternet Kullanımı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bilgin, M., İnanç, B. Atıcı, M.K. (2007). Gelişim Psikolojisi, Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Bozdoğan, Z. (2003). Okulda Rehberlik Etkinlikleri ve Yaratıcı Drama, Ankara: Nobel Yayınlar.
- Çalışkan, N. ve Karadağ, E. (2014). Eğitimde Drama -Teorik Temelleri ve Uygulama Örnekleri. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Demir, E. (2018). Anasınıfına Devam Eden Çocuklara Zihinsel Düşünme Becerilerinin Kazandırılmasında Yaratıcı Drama Çalışmalarının Etkisinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, AYBÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dirim, A. (2005). Okulöncesi Eğitiminde Yaratıcı Drama. İstanbul: Esin Yayınları.
- Durulalp, E. ve Aral, N. (2018). Çocukların İnce ve Kaba Motor Gelişimlerine Oyun Etkinliklerinin Etkisinin İncelenmesi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 20 (1) 243-258
- Dündar, H. (2018). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Eğitimsel Drama Uygulama Yeterlilikleri ile Yaratıcı Drama Dersine Yönelik Tutumları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.
- Gönen, M. ve Dalkılıç, U. N. (2002). Çocuk Eğitiminde Drama, Yöntem ve Uygulamalar. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Güngör, A. (1985). Çocukta Benliğin Gelişimi, Ya-Pa Okulöncesi Eğitimi Yaygınlaştırma Semineri. İstanbul
- Gürdal, A. ve Sağırılı, E. (2002). Fen Bilgisi Dersinde Drama Tekniğinin Öğrenci Başarısına Etkisi. Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 15, 213-224.
- Hablemitoğlu, Ş. (2003). Çocuk Hakları ve Çocukların Yaşam Kalitesi. Çalışma Ortamı, 66, 16-18.
- Kocayörük, A. (2004). Duygusal Zekâ Eğitiminde Drama Etkinlikleri. Ankara: Nobel.
- Kol, S. (2011). Erken Çocuklukta Bilişsel Gelişim ve Dil Gelişimi. Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 21 (21), 1- 21.
- Mahmut, Ş. (2009). İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinde Yaratıcılığa Yolculuk. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2013). Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Dil Gelişimi. Ankara: MEB Yayınevi.

- Millî Eğitim Bakanlığı. (2018). Çocuk ve Genç Hükümlü ve Tutuklu Psikolojisi. Ankara: MEB Yayınevi.
- Mercan, C. (2018). Ahşap Oyuncakların Çocuk Gelişiminde Yeri Ve Ahşap Oyuncaklar İçin Tasarım Önerileri. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Önder A. (2010). Yaşayarak Öğrenme İçin Eğitici Drama. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Önemli, M., Totan, Tarık., Abbasov, A. (2015). Yaratıcı Drama Eğitiminin Özel Gereksinimi Olan Çocukların Sosyal Beceri Alanlarından Konuşma ve İlişki Kurma Becerileri Gelişimine Katkısı. Asya Öğretim Dergisi, 3(1), 50-65.
- Okvuran, A. (2002). Dramanın Öğretimi Ve Dramaya Dayalı Öğrenme. Eğitim Bilimleri ve Uygulama Dergisi, 1(1).115-131.
- Ozankaya, Ö. (1991). Toplum bilim. Cem Yayınevi, İstanbul.
- Ömeroğlu, E., Ersoy, Ö., Şahin, F. T., Adalet, K., Turla, A. (2003). Okul Öncesi Eğitimde Drama Teoriden Uygulamaya. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Ömeroğlu, E. ve Ulutaş, İ. (2007). Çocuk ve Ergen Gelişimi. İstanbul: Morpa Yayıncılık.
- Saarni, C. (2001). Cognition, Context and Goals: Significant Components In Socioemotional Effectiveness. Social Development, 10(1), 125-127.
- Salovey, P. ve Mayer, J. D. (1990). Emotional Intelligence. Imagination, Cognition and Personality, 9, 185–211.
- San, İ. (1996). Yaratıcılığı Geliştiren Bir Yöntem Ve Yaratıcı Bireyi Geliştiren Bir Disiplin: Eğitsel Yaratıcı Drama. Yeni Türkiye Dergisi, 2(7), 148-160.
- San Bayhan, P. ve Artan, İ. (2009). Çocuk Gelişimi ve Eğitimi. Morpa Kültür Yayınları, İstanbul.
- Sütçü, Z. (2006). Drama Eğitiminin Okul Öncesi Eğitime Devam Eden Altı Yaş Grubundaki Çocukların Beslenme Alışkanlıklarına Etkisinin Analizi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Şahin, S. ve Yıldırım, Y.Ş. (1999). Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme. Ankara: Anı Yayıncılık.
- TDK (2019). Türk Dil Kurumu Sözlüğü. <http://www.tdk.gov.tr> (Erişim Tarihi: Ocak, 2019).
- Tekerek, N. (2006). Oyun Kavramından Dramaya, Dramadan Dramatik Eğitime. Tiyatro Araştırmaları Dergisi, 22, 47-73.
- Tunay, S., ve Beceren, E. (2004). Sınıf Yönetiminde Duygusal Zekâ Becerilerinin Kullanılması. Çukurova Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 2(28), 37-42.

- Türkben, T. (2018). Drama Uygulamalarının Çocuk Gelişimine Etkilerinin Öğretmen Görüşleri Açısından İncelenmesi. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 6(4), p.559-578.
- Türkmen, S. (2018). Okul Öncesi Eğitimde Uygulanan Drama Etkinlik Planlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Üstündağ T. (2002). Yaratıcı Drama Öğretmeninin Günlüğü. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Yavuzer, H. (2012). Çocuk Psikolojisi, İstanbul: Remzi Kitabevi.